LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-2166 2, 23, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 2, 23, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant užtikrinti objektyviai būtiną elektros tinklų apsaugos zonų dydžių pagrįstumą, elektros tinklų apsaugos zonose taikomų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų suvaržymų apimties proporcingumą, užtikrinant aukščiausią strateginės energetikos infrastruktūros fizinės saugos lygį.

Efektyvus elektros perdavimo ir skirstymo tinklų funkcionavimas yra būtina sąlyga stabiliai ir patikimai šalies energetikos sistemos veiklai. Vienas iš esminių elektros tinklų infrastruktūros elementų yra apsaugos zonos – specialiai nustatytos teritorijos, kurių paskirtis yra užtikrinti saugų elektros tinklų eksploatavimą, sudaryti sąlygas operatyviam gedimų šalinimui, apsaugoti gyventojus ir ūkinės veiklos vykdytojus nuo galimų pavojų bei užkirsti kelią infrastruktūros pažeidimams.

Pagrindinė šiuo metu galiojančiame teisiniame reglamentavime nustatytų elektros tinklų apsaugos zonų dydžių analizės ir Įstatymo projekto rengimą paskatinusi priežastis – nuolat vykstanti technologinė pažanga, sukaupta eksploatavimo patirtis ir atliktas techninis rizikų vertinimas, leidžiantys užtikrinti lygiavertį saugos lygį mažesnėse erdvinėse ribose. Šiuo metu galiojantys elektros tinklų apsaugos zonų dydžiai buvo nustatyti tuo metu aktualių technologinių galimybių pagrindu, todėl nustatytų ribojimų ir suvaržymų poreikio ir pagrindo įsivertinimas yra natūralus ir objektyviai būtinas besivystančių technologijų, inžinerinių sprendimų, medžiagų kokybės ir kitų sprendinių kontekste.

Siekiant įvertinti, ar šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas tam tikrais atvejais nenustato neproporcingų žemės naudojimo ribojimų, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos ir elektros energijos perdavimo sistemos bei skirstomųjų tinklų operatoriaus bendru sutarimu buvo pasitelkti ekspertai ir atlikta ekspertinė lyginamojo penkių Europos valstybių elektros perdavimo ir skirstymo tinklų apsaugos zonų dydžių bei jose draudžiamų bei leidžiamų veiklų analizė, atsižvelgiant į įvairių tipų infrastruktūrą, sistemiškai įvertinant ir Lietuvos elektros tinklų apsaugos zonų mažinimo galimybes ir su tuo susijusias rizikas.

Siekiant formuoti reglamentavimo pokyčius ir grįsti objektyvių duomenų pagrindu, VšĮ Lietuvos energetikos institutas (toliau – LEI) atliko specializuotą studiją, vertinant apsaugos zonų optimizavimo galimybes, įskaitant saugių atstumų užtikrinimą. Atlikta analizė, kuri buvo orientuota į eksploatacinį, techninį ir visuomeninį nustatytų elektros tinklų apsaugos zonų poveikį, teisinio reguliavimo palyginimą. Remiantis jos objektyviais duomenimis ir teikiamas Įstatymo projektas. Vertinant apsaugos zonų optimizavimo galimybes, buvo analizuojamos galimos grėsmės aplinkinių gyventojų ir operatoriaus personalo saugai, įskaitant saugių atstumų užtikrinimą bei elektrinių ir magnetinių laukų poveikį žmogaus sveikatai, atsižvelgiant į elektros tinklų įtampos lygį ir technologinius parametrus. Po atliktos studijos, jos išvadų ir rekomendacijų pagrindu, perdavimo ir skirstymo operatoriams įsivertinus studijos rezultatus savo veiklos srityse, Energetikos ministerija įvertino elektros tinklų apsaugos zonų dydžio optimizavimo galimybes ir atsižvelgdama į studijoje pateiktas rekomendacijas bei techninių rizikų vertinimo rezultatus, šiuo Įstatymo projektu teikia siūlymus dėl elektros tinklų apsaugos zonų ir jose taikomų veiklos ribojimų peržiūros, siekiant užtikrinti optimalų balansą tarp infrastruktūros saugos, elektros tinklų patikimumo ir visuomenės interesų.

Įstatymo projekto tikslas – užtikrinti objektyviais techniniais duomenimis pagrįstą, subalansuotą elektros tinklų apsaugos zonų teisinį reguliavimą, kuris atitiktų šiuolaikinius elektros tinklų saugos ir eksploatavimo standartus, užtikrintų visuomenės saugumą ir patikimą elektros energijos persiuntimą, sumažinant įstatymų lygmenyje nustatytus nebūtinus, perteklinius ribojimus ir nustatant optimalius žemės naudojimo apribojimus.

Įstatymo projektu siekiama optimizuoti ir proporcingai sumažinti elektros tinklų apsaugos zonas, taip sumažinant nepagrįstus ūkinės veiklos ribojimus žemės savininkams, tuo pačiu užtikrinant valstybės strateginių energetikos ir aplinkosaugos tikslų įgyvendinimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimo iniciatorė – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija. Įstatymo projektą parengė Energetikos ministerijos Energetinio saugumo grupė (grupės vadovas – Dainius Bražiūnas (tel. +370 699 07 102, el. p. dainius.braziunas@enmin.lt, patarėja Giedrė Šeškevičienė tel. +370 602 46 864, el. p. giedre.seskeviciene@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Elektros tinklų apsaugos zonų ribos ir dydžiai nustatomi Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme (toliau – SNŽSĮ), kuriame apibrėžiamos inžinerinės infrastruktūros objektų apsaugos zonos bei jose taikomi ribojimai, kuriuos taikant vykdomas teritorijų planavimas, siekiant užtikrinti visuomenės saugą. Apsaugos zonos nustatomos, atsižvelgiant į objektų tipą ir technines charakteristikas: elektros oro linijų apsaugos zonos, oro kabelių ir požeminių kabelių linijų apsaugos zonos, transformatorių pastočių, skirstyklų ir kitų įrenginių apsaugos zonos, kiekvienam objektui nustatant konkrečius fiksuotus apsaugos zonos dydžius.

Šiuo metu galiojančiame SŽNSĮ 24 straipsnyje numatyta, kad oro linijos apsaugos zona yra išilgai oro linijos esanti žemės juosta, kurios ribos nustatomos matuojant horizontalų atstumą į abi puses nuo kraštinių oro linijos laidų, ir oro erdvė virš šios juostos. Oro linijos apsaugos zonos ribos nustatomos atsižvelgus į šių linijų įtampą. Atitinkamai, SNŽSĮ yra nustatyti fiksuoti elektros tinklų apsaugos zonų dydžiai, kurie iš esmės priklauso nuo linijos įtampos (pavyzdžiui, iki 1 kV, 10–35 kV, 110 kV ir pan.).

Transformatorinėms ir skirstomiesiems punktams nustatyta 5 metrų apsaugos zona aplink statinį ir oro erdvė virš šios juostos. Šiuo metu transformatorinėms ir skirstomiesiems punktams nustatyta apsaugos zona taikoma vienodai, nepriklausomai nuo įtampos lygio ar funkcinės fasado paskirties. Integruotų į pastatą transformatorinių apsaugos zonos nenustatomos.

Esminis nustatytų elektros tinklų apsaugos zonų reguliavimo poveikis pasireiškia per SNŽSĮ 25 straipsnyje nustatytus veiklos ribojimus. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas numato, kad SNŽSĮ 25 straipsnio 1 dalyje yra nustatytos elektros tinklų apsaugos zonose draudžiamos veiklos, o 25 straipsnio 2 dalyje nustatytos veiklos, kurios šiose zonose gali būti vykdomos tik gavus elektros tinklų savininko ar valdytojo pritarimą numatomai veiklai ar jos projektui. Tokiu būdu užtikrinama, kad konkretūs darbai ir veiklos nepažeistų elektros tinklų techninės saugos reikalavimų ir (ar) nekeltų pavojaus aplinkai, žmonių turtui, jų gyvybei ar sveikatai.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekto pagrindiniais pakeitimais siūloma sumažinti elektros tinklų oro linijų, oro kabelių linijų, transformatorinių bei skirstomųjų punktų apsaugos zonų dydžius, papildyti naujai diegiamų sinchroninių kompensatorių stočių apsaugos zonomis ir atlaisvinti

SNŽSĮ 25 straipsnyje nurodytų elektros tinklų apsaugos zonose draudžiamų veiklų ir veiklų, kurios elektros tinklų apsaugos zonose yra draudžiamos negavus elektros tinklų savininko ar valdytojo pritarimo (derinimo) projektui ar numatomai veiklai ribojimus, siekiant nustatyti tik objektyviai būtiną, proporcingą ir minimalų žemės ir miško savininkų, naudotojų ir valdytojų veiklų apribojimą.

Įstatymo projektu siūloma mažinti elektros perdavimo ir skirstomojo tinklo oro linijų apsaugos zonas nustatant, kad apsaugos zonų atstumai būtų skaičiuojami ne nuo elektros stulpų atramų kraštinių laidų, o nuo atramų ašies.

Tokiu Įstatymo projekto pakeitimu siūloma sumažinti skirstomojo tinklo operatoriaus ESO elektros tinklų objektams taikomų apsaugos zonų apimtį:

1) 0,4 kV oro linijų apsaugos zona mažinama po 0,3 metro nuo laidų, iš viso – 0,6 metro;

2) 10 kV oro linijų apsaugos zona mažinama po 0,55 metro nuo laidų, iš viso – 1,1 metro;

3) 35 kV oro linijų apsaugos zona mažinama po 1,5 metro nuo laidų, iš viso – 3 metrus.

Tokiu Įstatymo projekto pakeitimu siūloma sumažinti perdavimo tinklo operatoriaus LITGRID AB elektros tinklų objektams taikomų apsaugos zonų apimtį:

1) 110 kV oro linijų apsaugos zona mažinama nuo 2 iki 5 metrų nuo laidų, priklausomai nuo traversos ilgio, iš viso – nuo 4 iki 10 metrų;

2) 220 kV oro linijų apsaugos zona mažinama po 7 metrus nuo laidų, iš viso – 14 metrų;

3) 330 kV oro linijų apsaugos zona mažinama po 8 metrus nuo laidų, iš viso – 16 metrų;

4) 400 kV oro linijų apsaugos zona mažinama po 10 metrų nuo laidų, iš viso – 20 metrų.

Vertinant elektros oro linijų apsaugos zonų dydžius, nustatyta, kad didžioji dalis dabartinių apsaugos zonų skirtumo susidaro ne dėl pasikeitusio rizikos lygio, o dėl pasirinkto matavimo metodo. Atramos ašis yra nekintantis ir tiksliai identifikuojamas infrastruktūros elementas, o kraštinių laidų padėtis priklauso nuo konstrukcijos, temperatūros, apkrovos ir meteorologinių sąlygų. Todėl apsaugos zonų nustatymas nuo atramos ašies užtikrina didesnį teisinį aiškumą ir vienodesnį reguliavimo taikymą.

Sinchroninių kompensatorių stotys elektros energetikos sistemoje nėra atskiro pobūdžio objektai, kuriems būtų reikalingas kitoks apsaugos zonų reguliavimo modelis nei taikomas transformatorių pastotėms ar kitiems perdavimo tinklo objektams. Sinchroniniai kompensatoriai paprastai įrengiami transformatorių pastočių teritorijose kartu su kitais aukštos įtampos elektros įrenginiais, kuriems jau taikomi elektros įrenginių projektavimo, eksploatavimo, gaisrinės saugos, fizinės apsaugos ir kiti techniniai reikalavimai. Nors pastočių teritorijose gali būti alyvinių elektros įrenginių, sinchroninis kompensatorius kaip technologinis įrenginys pats savaime nėra alyvinis įrenginys. Vertinant apsaugos zonų reglamentavimą nebuvo nustatyta techninių duomenų, pagrindžiančių poreikį sinchroninių kompensatorių stotims nustatyti papildomą fiksuoto pločio apsaugos zoną, kuri skirtųsi nuo kitų analogiškų elektros energetikos objektų. Todėl siūlomas reguliavimas grindžiamas vienodų apsaugos zonų nustatymo principu panašios paskirties ir rizikos elektros energetikos infrastruktūros objektams.

Taip pat, Įstatymo projektu siūloma mažinti ir diferencijuoti transformatorinių ir skirstomųjų punktų apsaugos zonas, apsaugos zonas sumažinant ten, kur nereikalingas nuolatinis techninis aptarnavimas, t. y. iš dviejų transformatorinių ir skirstomųjų punktų pusių. Tokiu pokyčiu transformatorinių ir skirstomųjų punktų apsaugos zonas, nuo dabar nustatytų fiksuotų 5 metrų, siūloma mažinti iki saugaus eksploatavimą garantuojančio minimumo, t. y:

1) nustatyti 3 metrų apsaugos zoną, būtiną aptarnavimui ir eksploatavimui, nuo žemosios įtampos (0,4 kV) įrenginių pusės, taip pat nuo sienų, kuriose nėra durų, vartų ar kitų eksploatacinių prieigų (dvi transformatorinių kraštines mažinant po 3 metrus, iš viso – 6 metrai);

2) išlaikyti 5 metrų apsaugos zoną nuo vidutinės įtampos (10 kV) įrenginių pusės, galios transformatoriaus kameros pusės ir nuo sienų, kuriose yra durys, vartai ar kitos eksploatacinės prieigos, kaip būtiną aptarnavimui ir eksploatavimui.

Įstatymo projekto teikiamais siūlymais sumažinus apsaugos zonas, būtų išlaikomi saugūs atstumai žmonėms, statiniams ir technikai, sudaromos sąlygos saugiam elektros tinklų aptarnavimui, tuo pačiu sumažinant žemės naudojimo ribojimus iki objektyviai būtinų.

Pagal SNŽSĮ nuo 2020 m. sausio 1 d. apsaugos zonos nustatomos atskiriems objektams (atskirai skirtingos įtampos oro linijoms, transformatorinėms ir pan.), o ne bendrai žemės sklypui. Šiuo metu ESO skirstomojo tinklo apsaugos zonos kerta virš 1,2 mln. žemės sklypų. Įstatymo projekto siūlomi pokyčiai mažintų apsaugos zonų dydžius vien ESO elektros tinklų dalyje 85,6 tūkstančių vienetų atskirų objektų ir tiesiogiai palies net 65 procentus visų ESO apsaugos zonų kertamų žemės sklypų.

Pakeitimai būtų aktualūs 20 127 transformatorinėms, 57 256 vnt. 0,4 kV oro linijų, 7 899 vnt. 10 kV oro linijų ir 329 vnt. 35 kV oro linijų, iš viso – 85 611 objektų.

Siūlomų pakeitimų įtaka bendram apsaugos zonų plotui ir žemės sklypų kiekiui: planuojama, kad įgyvendinus siūlymus, bendras apsaugos zonų užimamas plotas šalyje sumažės nuo 85 834 ha iki 80 182 ha. Apsaugos zonų užimamų žemės sklypuose kiekis sumažės nuo 780 630 vnt. iki 771 499 vnt. Apsaugos zonų plotas keistųsi 771 tūkstančiui sklypų (64 proc. visų sklypų, kuriuose registruotos ESO apsaugos zonos), net 9 tūkstančiuose sklypų apsaugos zonų išvis neliktų (0,8 proc. visų sklypų, kuriuose registruotos ESO apsaugos zonos). Bendras registruotų apsaugos zonų plotas sumažėtų 5,6 tūkst. ha, kas sudaro 0,09 proc. visos Lietuvos teritorijos.

Įstatymo projektu mažinamos oro linijų apsaugos zonos, todėl mažėja teritorijų plotas, kuriame elektros tinklų eksploatavimo tikslais gali būti reikalingas želdinių augimo ribojimas. Atsižvelgiant į tai, siūlomas reguliavimas savaime nesukuria papildomo neigiamo poveikio natūralioms buveinėms ir negali būti vertinamas kaip didinantis jų užimamų plotų mažėjimo riziką.

Lyginamoji Europos valstybių analizė patvirtino, kad elektros tinklų sauga gali būti užtikrinama skirtingais reguliavimo modeliais, grindžiamais techniniais saugos atstumais, individualiu rizikos vertinimu ir operatoriaus kontrolės mechanizmais. Atliktos analizės rezultatai parodė, kad daugeliu atvejų elektros tinklų saugą lemia ne pats teritorinio ribojimo plotis, o techninių reikalavimų laikymasis, saugūs priartėjimo atstumai iki įtampos turinčių dalių, infrastruktūros konstrukciniai sprendimai ir individualus planuojamos veiklos vertinimas. Dėl šios priežasties Įstatymo projektu siūloma pereiti prie proporcingesnio reguliavimo modelio, kai absoliutūs draudimai taikomi tik tais atvejais, kai rizika negali būti efektyviai valdoma kitomis priemonėmis, o kitais atvejais taikomas individualaus vertinimo ir derinimo su tinklo operatoriumi mechanizmas.

Siūlomi pakeitimai grindžiami ne vien kitų Europos valstybių praktikos analize, bet ir atliktu techninių rizikų vertinimu. Rengiant pasiūlymus, specializuotoje studijoje buvo analizuoti elektros oro linijų atramų galimi gedimų ir griūties scenarijai, laidų nutrūkimo atvejais susidarančios pavojingos zonos, žingsnio įtampos poveikis, saugūs atstumai iki žmonių, statinių ir technikos bei elektromagnetinių laukų parametrai įvairių įtampos lygių elektros tinkluose. Lietuvos energetikos sistemoje yra naudojami du elektros tinklų tipai: izoliuotos ir įžemintos neutralės. Įžemintos neutralės tinkle nukritus laidui įvyksta trumpasis jungimas ir dėl apsaugų poveikio oro linija yra atjungiama. Izoliuotos neutralės režimu veikianti oro linija nukritus laidui įvyksta oro linijos įžemėjimas, tačiau oro linija nėra atjungiama dėl

apsaugų poveikio.

Tai reiškia, kad įžemintos neutralės režimu veikiančiuose tinkluose avarinė situacija paprastai yra trumpalaikė, nes gedimas yra identifikuojamas ir eliminuojamas apsaugų veikimu. Todėl tokiais atvejais pavojų lemia ne ilgalaikis laido buvimas įtampoje, o trumpalaikis laikotarpis iki apsaugų suveikimo ir automatinio kartotinio įjungimo ciklo pabaigos.

400–110 kV ir 0,4–6 kV oro linijos veikia įžemintos neutralės režimu, o 10–35 kV oro linijos – izoliuotos neutralės režimu. Žingsnio įtampa yra aktuali abiejų neutralės režimųatveju, nes įžemėjimo atveju dėl potencialų skirtumo įtampa gali tekėti žmogaus kūnu, o įžemintos neutralės tinkle žingsnio įtampa atsiranda tik laido nukritimo ant žemės metu ir suveikus apsaugoms (atliekant automatinį kartotinį įjungimą). Žingsnio įtampa, priklausomai nuo oro linijos įtampos gali būti nuo 5 m spindulio (iki 1 kV oro linijoms) iki 20 m spindulio (330 kV oro linijoms). Lietuvos energetikos sistemoje naudojami skirtingi tinklų darbo režimai lemia ir skirtingą galimų gedimų rizikos pobūdį. 110–400 kV ir 0,4–6 kV oro linijos veikia įžemintos neutralės režimu. Tokiuose tinkluose nutrūkus laidui ir jam nukritus ant žemės, paprastai susidaro trumpasis jungimas, kurį identifikuoja apsaugos sistemos, todėl linija automatiškai atjungiama per labai trumpą laiką. Dėl šios priežasties pavojinga situacija paprastai yra trumpalaikė ir apsiriboja laikotarpiu iki apsaugų suveikimo bei automatinio kartotinio įjungimo ciklo. Tuo tarpu 10–35 kV oro linijos veikia izoliuotos neutralės režimu. Tokiu atveju nutrūkus laidui susidaro įžemėjimo gedimas, tačiau linija dėl apsaugų poveikio nėra automatiškai atjungiama. Tai reiškia, kad nutrūkęs laidas gali likti įtampoje ilgesnį laiką, o pavojinga zona aplink jį gali išlikti ilgiau. Dėl šios priežasties 10–35 kV tinkluose žingsnio įtampos ir netiesioginio kontakto rizika tam tikrais gedimų scenarijais yra aktualesnė nei būtų galima spręsti vien iš vardinės įtampos dydžio.

Vertinant apsaugos zonų dydžius, buvo atsižvelgta ne tik į nominalią tinklo įtampą, bet ir į skirtingų įtampos lygių tinklų veikimo režimus, apsaugų veikimo principus bei gedimų trukmę. Todėl apsaugos zonų poreikis ne visais atvejais tiesiogiai proporcingas įtampos dydžiui. 10–35 kV tinkluose, veikiančiuose izoliuotos neutralės režimu, gedimo atveju pavojinga situacija gali išlikti ilgiau nei 110–400 kV tinkluose, kuriuose apsaugos paprastai atjungia liniją per trumpą laiką. Todėl siūlomi apsaugos zonų dydžiai buvo nustatomi vertinant ne tik elektros parametrus, bet ir realių avarinių scenarijų pasekmes žmonių saugai.

Atlikto vertinimo metu buvo vertinama ne tik įprastinė elektros tinklų eksploatacija, bet ir mažai tikėtini, tačiau didžiausią galimą poveikį sukeliantys scenarijai: laidų nutrūkimas, atramų griūtis, žingsnio įtampos susidarymas, apsaugų veikimas ir elektrinių bei elektromagnetinių laukų poveikis. Vertinimo metu taip pat buvo atsižvelgta į tai, kad įžemintos neutralės režimu veikiančiuose tinkluose gedimai paprastai yra automatiškai lokalizuojami apsaugų sistemų, todėl vertinant žmonių saugą buvo remtasi faktine gedimo trukme ir realiomis ekspozicijos sąlygomis, o ne prielaida, kad nutrūkęs laidas ilgą laiką išlieka įtampoje.

Siūlomi apsaugos zonų dydžiai buvo tikrinami pagal prieš tai išvardintus scenarijus, todėl jų mažinimas grindžiamas ne prielaida, kad rizikos nėra, o išvada, kad rizika išlieka valdoma ir neviršija kitose Europos valstybėse taikomų saugos standartų.

Elektros sauga, įskaitant saugius atstumus iki elektros tinklų elementų, statinių projektavimo reikalavimus ir elektros įrenginių eksploatavimo taisykles, užtikrinama ne vien specialiųjų žemės naudojimo sąlygų ribojimais, bet ir kituose teisės aktuose nustatytais privalomais techniniais saugos reikalavimais. Vertinimo rezultatai neatskleidė aplinkybių, leidžiančių daryti išvadą, kad siūlomi pakeitimai blogintų žmonių saugos ar elektros tinklų patikimumo lygį, todėl siūlomas reguliavimas nelaikytinas saugos reikalavimų mažinimu, o vertintinas kaip proporcingesnis, techniniais duomenimis ir faktiniu rizikos vertinimu pagrįstas reguliavimo modelis. Atliktas vertinimas taip pat parodė, kad reikšminga dalis šiuo metu taikomų ribojimų dubliuoja kituose teisės aktuose nustatytus techninius saugos reikalavimus. Todėl siūlomi pakeitimai grindžiami ne saugos standartų mažinimu, o siekiu atsisakyti tų

teritorinių ribojimų, kurie nėra būtini papildomam saugos lygiui užtikrinti.

Įstatymo projektu pateikiami siūlymai dėl SNŽSĮ 25 straipsnyje nurodytų elektros tinklų apsaugos zonose draudžiamų veiklų ir veiklų, kurios elektros tinklų apsaugos zonose yra draudžiamos negavus elektros tinklų savininko ar valdytojo pritarimo (derinimo) projektui ar numatomai veiklai atlaisvinimo:

Draudimas statyti maitinimo, paslaugų, prekybos, administracinės, transporto ar sporto paskirties statinius. SŽNSĮ 25 straipsnio 1 dalies 1 punktas numato, kad draudžiama statyti gyvenamosios, kultūros, mokslo, gydymo, maitinimo, paslaugų, prekybos, administracinės, viešbučių, transporto, sporto paskirties pastatus 110 kV ir aukštesnės įtampos oro linijų apsaugos zonose.

Įvertinant tai, kad dabar yra leidžiamas statinių stovėjimas, kuriuose nėra numatomas žmonių nuolatinis buvimas, todėl Įstatymo projektu siūlomas šių statinių grupių perkėlimas į 25 straipsnio 2 dalį. Statinių, kuriuose nėra numatomas nuolatinis žmonių buvimas, perkėlimas į Įstatymo 2 dalį rizikos elektros linijoms ir žmonėms nesukels. Minimalūs saugūs atstumai iki įtampos turinčių dalių, kurie gali būti įvertinami derinimo stadijoje, yra nustatyti Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 1-100, bei Elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1-309 „Dėl Elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklių patvirtinimo“. Dėl šių priežasčių rizika gali būti valdoma ir nereikalauja absoliutaus draudimo.

Draudimas įrengti viešojo transporto stoteles. SŽNSĮ 25 straipsnio 1 dalies 2 punktas numato, kad draudžiama statyti ir (ar) įrengti stadionus, sporto, žaidimų aikšteles, turgavietes 6 kV ir didesnės įtampos elektros tinklų apsaugos zonose, statyti ir (ar) įrengti pavojingų medžiagų talpyklas ir saugyklas, sąvartynus, viešojo transporto stoteles.

Šis absoliutus draudimas grindžiamas prielaida, kad viešajam transportui priartėjus prie laidų, galimas elektros smūgio pavojus. Įvertinant tai, kad autobusų stotelė nėra aktyvi technikos eksploatavimo vieta, stovinčios viešojo transporto priemonės yra statinės, aukščio rizika gali būti valdoma, vadovaujantis Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklėmis, kuriose yra nustatyti minimalūs atstumai iki įtampą turinčių dalių, kuriuos galima įvertinti derinimo stadijoje, Įstatymo projektu yra siūlomi pokyčiai. Dėl šių priežasčių rizika gali būti valdoma ir nereikalauja absoliutaus draudimo.

Transporto priemonių stovėjimo aikštelių įrengimo apsaugos zonose draudimas. SŽNSĮ 25 straipsnio 1 dalies 3 punktas nustato, kad apsaugos zonose draudžiama statyti ir (ar) įrengti visų rūšių transporto priemonių ir (ar) mechanizmų stovėjimo ir saugojimo aikštelės oro linijų apsaugos zonose.

Šis absoliutus draudimas grindžiamas prielaida, kad transporto priemonės gali priartėti prie laidų, gali būti naudojami mechanizmai su pakeliamomis dalimis, galimas elektros smūgio pavojus. Įvertinant tai, kad stovėjimo aikštelė nėra aktyvi technikos eksploatavimo zona, stovėjimo režimu transporto priemonės yra statinės, aukščio rizika gali būti valdoma nustatant transporto priemonių aukščio ribojimus, Įstatymo projektu yra siūlomi pokyčiai. Minimalūs saugūs atstumai iki įtampą turinčių dalių, kurie gali būti įvertinami derinimo stadijoje, yra nustatyti Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklėse. Dėl šių priežasčių rizika gali būti valdoma ir nereikalauja absoliutaus draudimo.

Ugnies naudojimo draudimas. Įstatymo projektu siūloma pakeisti SNŽSĮ 25 straipsnio 1 dalies 9 punktą ir papildyti 25 straipsnio 2 dalį, tokio pobūdžio veikla apsaugos zonose būtų galima suderinus ją su tinklo operatoriumi, kas leistų išvengti perteklinių ribojimų ir kartu užtikrintų tinklų saugą.

Transporto priemonių stovėjimo po oro linijų laidais draudimas. Įstatymo projektu siūloma papildyti SŽNSĮ 25 straipsnio 1 dalies 7 punktą ir perkelti į 25 straipsnio 2 dalį. Absoliutus šios veiklos draudimas ne visais atvejais yra proporcingas, nes praktikoje gali

susidaryti situacijos, kai tokia veikla nesukelia realios grėsmės elektros tinklo saugumui ar žmonių sveikatai. Numatyta galimybė stovėti transporto priemonėms gavus tinklo operatoriaus leidimą, užtikrintų, kad kiekvienas atvejis būtų įvertintas individualiai, atsižvelgiant į konkrečias technines sąlygas, atstumus, transporto priemonių pobūdį ir taikomas papildomas saugos priemones.

Bet kokių medžiagų sandėliavimo apsaugos zonose draudimas. SŽNSĮ 25 straipsnio 1 dalies 10 punkte nustatytas draudimas apsaugos zonose sandėliuoti bet kokias medžiagas, išskyrus skirtas elektros tinklų statybos darbams vykdyti. Projektu siūloma draudimą tikslinti ir taikyti jį degioms, sprogioms ar kitaip gaisro ar sprogimo riziką didinančioms medžiagoms. Elektros oro linijų apsaugos zonose sandėliuojant degias ar sprogias medžiagas, didžiausia rizika elektros tinklams kyla dėl gaisro, aukštos temperatūros poveikio laidams ir atramų konstrukcijoms, galimo laidų nutrūkimo, taip pat dėl padidėjusios elektros išlydžio rizikos dūmų ar degimo produktų poveikio aplinkoje. Tačiau pažymėtina, kad nedegios medžiagos, pavyzdžiui, smėlis, metalas ar betonas, nesukelia šiluminio poveikio, nedidina gaisro plitimo rizikos ir savaime nedidina elektros tinklų pažeidimo tikimybės, todėl absoliutus visų medžiagų sandėliavimo draudimas nėra techniškai pagrįstas. Siūlomas diferencijuotas reguliavimas grindžiamas skirtingų įtampų oro linijų techninių charakteristikų ir rizikos pobūdžio skirtumais. 6–35 kV įtampos oro linijų laidai įrengiami mažesniame aukštyje, todėl po linijomis ar greta jų atvirai sandėliuojamos degios, sprogios ar kitos gaisro arba sprogimo riziką didinančios medžiagos, gali padidinti elektros tinklo pažaidos kilimo ir jos padarinių masto riziką bei apsunkinti elektros tinklų eksploatavimą ir jų priežiūrą. 110 kV ir aukštesnės įtampos oro linijų atveju didesni laidų pakabinimo aukščiai ir normatyviniai atstumai iki žemės paviršiaus sudaro galimybę šias rizikas valdyti ne absoliučiu veiklos draudimu, o nustatant reikalavimą tokias medžiagas laikyti uždaruose statiniuose ar uždarose patalpose. Tokiu atveju medžiagos nėra laikomos atviroje erdvėje po elektros laidais, o gaisro ir sprogimo rizika papildomai valdoma statiniams ir juose vykdomai veiklai taikomais techniniais bei priešgaisrinės saugos reikalavimais. Tokiu būdu nustatomas rizikos pobūdį atitinkantis ir proporcingas reguliavimas: 6–35 kV įtampos oro linijų apsaugos zonose taikomas draudimas sandėliuoti degias, sprogias ar kitaip gaisro ar sprogimo riziką didinančias medžiagas, o 110 kV ir aukštesnės įtampos oro linijų apsaugos zonose tokia veikla leidžiama, jeigu šios medžiagos laikomos uždaruose statiniuose ar uždarose patalpose. Siūlomas pakeitimas nedidintų elektros tinklų pažeidimo rizikos, neblogintų jų eksploatavimo sąlygų.

Renginių organizavimo apsaugos zonose draudimas. SŽNSĮ 25 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytas draudimas organizuoti renginius, susijusius su žmonių susibūrimu. Įstatymo projektu siūloma drausti renginius organizuoti tik 6–35 kV įtampos oro linijų apsaugos zonose, o 110–400 kV ir mažesnės nei 6 kV įtampos oro linijų apsaugos zonose leisti su elektros tinklų savininko ar valdytojo pritarimu (derinimu).

Žmonių buvimo šalia oro elektros linijų sauga pirmiausia užtikrinama taikant elektros įrenginių projektavimą, įrengimą ir eksploatavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus techninius reikalavimus.

Nors aukštesnės įtampos oro elektros linijos pasižymi didesniais elektrotechniniais parametrais, jų techninės charakteristikos iš esmės skiriasi nuo žemesnės įtampos elektros tinklų. Pažymėtina, kad 110–400 kV įtampos oro linijos įrengiamos ant gerokai aukštesnių atramų, todėl užtikrinami didesni vertikalūs atstumai tarp elektros laidų ir žemės paviršiaus, užtikrinamas normatyvinių saugos atstumų laikymasis normaliomis eksploatavimo sąlygomis ir reikšminga dalis potencialių rizikų yra valdoma pačios infrastruktūros techniniais parametrais. Atsižvelgiant į tai, kad dėl didesnio laidų pakabinimo aukščio ir užtikrinamų saugių atstumų iki žemės paviršiaus elektrotechninės rizikos tokiose linijose yra valdomos techninėmis priemonėmis, todėl papildomų teritorinių ribojimų poreikis vertintinas atsižvelgiant į jų būtinumą ir proporcingumą siekiamiems tikslams.

Vertinant renginių organizavimo galimybes buvo atsižvelgta ne tik į elektros tinklo įtampą, bet ir į elektros laidų aukštį virš žemės, apsaugų veikimo principus bei tikėtiną rizikos pobūdį. 110-400 kV oro linijose dideli vertikalūs atstumai iki laidų ir greitas apsaugų veikimas leidžia individualiai vertinti konkrečias situacijas, todėl siūloma taikyti derinimo mechanizmą vietoje absoliutaus draudimo.

Siūlomas draudžiamų veiklų sąrašas papildytas dėl perdavimo tinkle sumontuotų naujų įrenginių, įtraukiant draudimą purkšti iš oro augalų apsaugos produktus ant sinchroninių kompensatorių stočių, elektros kaupimo įrenginių, kurie yra perdavimo ar skirstomųjų tinklų dalis.

Atsižvelgiant į tai, kad oro linijų apsaugos zonos dažnai driekiasi per pramonines ar komercines teritorijas, užima reikšmingą plotą, o absoliutus sandėliavimo draudimas riboja ekonominę veiklą bei mažina teritorijų funkcionalumą, Įstatymo projektu *siūloma koreguoti SŽNSĮ reglamentuojamų draudžiamų veiklų sąrašą, pakeičiant 25 straipsnio 1 dalies 10 punktą ir papildyti 25 straipsnio 2 dalies sąrašą.* Siūlomas pakeitimas nedidintų elektros linijų pažeidimo rizikos, neblogintų elektros linijų eksploatavimo sąlygų, sudarytų galimybę racionaliai naudoti žemę bei padidintų pramoninių ir komercinių teritorijų funkcionalumą.

Įstatymo projekte siūloma įvesti naujas sąvokas ir patikslinti jau nustatytas. Dabar galiojančioje sąvokoje *„Skirstykla“* nėra aiškiai įvardinta, kad skirstykla yra ir perdavimo tinklo dalis, atitinkamai, dabar galiojančioje sąvokoje *„Transformatorių pastotė“* nėra aiškiai įvardinta, kad transformatorių pastotės yra ir perdavimo tinklo dalis, todėl siūloma šias sąvokas patikslinti.

Siekiant aiškumo, Įstatymo projektu keičiamo 25 straipsnio 2 dalies 13 punkte atsisakyta išimties, kuri leidžia vandens transporto priemonės valdytojui (laivavedžiui) plaukti po oro linija, pačiam įvertinus faktinį laisvą vandens transporto priemonės aukštį ir saugų atstumą iki oro linijos ir prisiimdamas, atsakomybę už tokį sprendimą ir nesikreipti į elektros tinklų operatorių dėl pritarimo leisti plaukti oro linijų apsaugos zonoje vandens transporto priemonėms, kai jų aukštis nuo vandens transporto priemonės grimzlės lygio vandens paviršiuje iki aukščiausio jos taško yra didesnis už elektros tinklų operatoriaus vandens lygio ženkle nurodytą laisvą aukštį.

Perdavimo tinklo sistemoje, sumontavus sinchroninius kompensatorius, atsirado nauji objektai – sinchroninių kompensatorių stotys, todėl siūloma įtraukti naują sąvoką *„Sinchroninių kompensatorių stotis“* ir šiam objektui nustatyti apsaugos zonas. Nauja sąvoka užregistruota Lietuvos Respublikos terminų banke ir pateikta Valstybinei lietuvių kalbos komisijai aprobavimui, o koreguojamos sąvokų apibrėžtys su Valstybine lietuvių kalbos komisija jau yra suderintos.

Įstatymo projektu siūloma nustatyti supaprastintą informavimo tvarką, taikytiną tais atvejais, kai SNŽSĮ nurodytose teritorijose būtų mažinamos Įstatymo projekto reguliavimo apimtyje SNŽSĮ nustatyta tvarka jau nustatytos teritorijos ir taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos. Tokiais atvejais žemės ir miško savininkai, naudotojai ir valdytojai būtų informuojami informaciją paskelbiant Įstatymo projektu siūloma nauja supaprastinta viešojo paskelbimo tvarka – informacija per 3 darbo dienas nuo teritorijų planavimo dokumento, žemės valdos projekto ar planų, žemėlapių ir (ar) schemų (kai šių teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota institucija) patvirtinimo būtų skelbiama viešai asmens, suinteresuoto ūkinės ir (ar) kitokios veiklos, dėl kurios buvo nustatytos šios teritorijos, vykdymu, o kai tokio nėra – teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatoriaus arba įstatymų ar ministro (pagal pavestas valdymo sritis) įgaliotos institucijos, savivaldybės, kurios teritorijoje nustatyta šiame įstatyme nurodyta teritorija, ir Vyriausybės, įstatymų ar Vyriausybės įgaliotos institucijos, priėmusios sprendimą nustatyti šiame įstatyme nurodytą teritoriją (kai šiame įstatyme nurodytų teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas tvirtina Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota

institucija) interneto svetainėse.

Supaprastintą viešojo paskelbimo informavimo tvarką siūloma nustatyti išimtinai tik tais atvejais, kai mažinamos SNŽSĮ jau nustatytos teritorijos ar taikomos sąlygos, atsižvelgiant į tai, kad tokiais atvejais neatsiranda teisė į kompensaciją, nenustatomi nauji suvaržymai ir ribojimai.

Siūlomas reguliavimas būtų taikomas ir įstatymo įsigaliojimo metu jau pradėtiems, tačiau nebaigtiems teisiniams santykiams bei administracinėms procedūroms. Projektu mažinami iki šiol galiojantys veiklos ribojimai ir siūloma atsisakyti perteklinių reikalavimų, sudaromos palankesnės sąlygos veiklai vykdyti ir galimybės administracinėms procedūroms užbaigti pagal supaprastintą reguliavimą, todėl jų netaikymas ir jau pradėtuose teisiniuose santykiuose vertintinas, kaip palankesnių sąlygų veiklos vykdymui sudarymas ir administracinės naštos mažinimas. Projekto siūlymai leidžia išvengti situacijos, kai asmenims ir toliau būtų taikomi reikalavimai, kuriuos pats įstatymų leidėjas jau pripažįsta nebereikalingais ar neproporcingais. Skirtingo reguliavimo taikymas nebaigtoms procedūroms sudarytų prielaidas teisiniam neapibrėžtumui, skirtingam analogiškų situacijų vertinimui ir papildomai administracinei naštai tiek asmenims, tiek institucijoms. Todėl siūlomas vientiso reguliavimo taikymas šiuo atveju atitinka teisinio aiškumo ir efektyvumo principus, ir vertintinas kaip nepažeidžiantis *lex retro non agit* principo ir atitinkantis Konstitucinio Teismo formuojamą praktiką dėl naujo teisinio reguliavimo taikymo jau prasidėjusiems teisiniams santykiams tais atvejais, kai asmenų teisinė padėtis nėra bloginama.

Įstatymo projekte numatyta, kad mažinamos teritorijos bus nustatytos ir SŽNSĮ 9 straipsnio 2 dalyje nurodyti prašymai Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui pateikti iki 2028 m. gruodžio 31 d. Šis terminas pasirinktas kaip įmanoma trumpesnis, atsižvelgiant į jau parengtų ir patvirtintų elektros tinklų apsaugos zonų planų pakeitimo mastą ir siekiant kuo greičiau atlikti pakeitimus, nes bus keičiamos visų jau įregistruotų elektros tinklų apsaugos zonų teritorijų ribos. Pažymėtina, kad Įstatymo projektas energijos skirstymo operatoriaus atveju paveiktų net 85611 objektų, o energijos perdavimo operatoriaus atveju pokytis būtų atliekamas 6633 ha teritorijoje. Tuo tikslu turi būti atliekamos naujų apsaugos zonų nustatymo (parengti erdvinius duomenis), viešinimo (informavimo), tvirtinimo ir registravimo procedūros, kurioms tinkamai įgyvendinti ir yra preliminariai apskaičiuotas nurodytas terminas.

Siūlomi pakeitimai nekeičia elektros tinklų projektavimui, statybai, priežiūrai ir eksploatavimui taikomų techninių reikalavimų, taip pat nekeičia kituose teisės aktuose nustatytų saugių atstumų iki žmonių būvimo vietų, statinių ar technikos. Įstatymo projektu peržiūrimi tik teritorinių ribojimų mastai, kai atliktas vertinimas parodė, kad tie patys saugos tikslai gali būti pasiekti mažesnės apimties specialiosiomis žemės naudojimo sąlygomis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymo projektas turės teigiamą poveikį subalansuojant saugumą, patikimą perdavimo ir skirstomųjų elektros tinklų eksploatavimą ir darnų teritorijų bei ekonominės veiklos vystymą. Atsižvelgiant į tai, kad teisiniu reguliavimu apsaugos zonose nustatyti ir taikomi griežti veiklos apribojimai arba visiški draudimai, sumažėjus elektros perdavimo ir skirstomųjų tinklų oro linijų apsaugos zonų plotams, tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys galės laisviau disponuoti savo turtu, vykdyti statybas ar plėtoti ūkinę veiklą.

Numatomas teigiamas ekonominis poveikis ir teigiama įtaka verslo aplinkai, atsižvelgiant į tai, kad siūlomi pakeitimai sudarys prielaidas sumažinti nustatytus suvaržymus, taip gerinant investicinę aplinką, palengvins teritorijų planavimo procesus ir statybos procedūras. Atitinkamai, tai turės teigiamą įtaką nekilnojamojo turto vertei.

Sumažėjus apsaugos zonoms, miškingose teritorijose numatomas teigiamas poveikis aplinkai ir klimato kaitai, viešojo valdymo sistemai. Kadangi sumažėjus apsaugos zonų dydžiams ir su tuo susijusiems suvaržymams, įmonės ir priežiūros institucijos galės veikti greičiau ir efektyviau, bus sudarytos palankesnės sąlygos gyvenamosios ir komercinės aplinkos plėtrai.

Galimos neigiamos pasekmės visuomenės saugumui nėra numatomos. Siekiant užtikrinti saugumą ir apsaugoti visuomenės interesus, Įstatymo projekte siūlomi apsaugos zonų atlaisvinimai tokia apimtimi, kuri garantuoja visuomenės ir šalia apsaugos zonų vykdomų veiklų saugumą. Perdavimo ir skirstomųjų elektros tinklų apsaugos zonos mažinamos, nepažeidžiant ir laikantis esminių techninių bei visų saugumo reikalavimų. Elektros tinklų projektavimas ir eksploatavimas ir toliau reglamentuojamas, vadovaujantis techniniais normatyvais, užtikrinant elektros tinklų operatoriams saugų tinklų veikimą. Įstatymo projektu tikimasi sumažinti administracinę naštą, išlaikant tinkamą elektros energetikos infrastruktūros saugos lygį.

Galimos neigiamos vienkartinės pasekmės skirstymo ir perdavimo operatorių tarifui, nepritarus Įstatymo projekto siūlomam žemės ir miško savininkų, naudotojų ir valdytojų informavimui apie mažinamas nustatytas teritorijas ir suvaržymus siūlomu supaprastintu viešojo paskelbimo informavimo būdu. Jei būtų taikoma šiuo metu galiojanti informavimo tvarka, informavimas kartu su apsaugos zonų registravimu kainuotų: ESO atveju – apie 4,9 mln. Eur, LITGRID AB atveju – apie 512 tūkst. Eur, kas neigiamai atsilieptų galutiniams skirstymo ir perdavimo paslaugų tarifams. Siekiant išvengti šių neigiamų pasekmių, Įstatymo projektu siūlomas naujas, supaprastintas, ekonomiškas konkrečiais apsibrėžtais atvejais taikytinas informavimo modelis viešojo paskelbimo būdu, kuris praktikoje būtų taikomas tik tais atvejais, kai SNŽSĮ jau nustatytos teritorijos ar suvaržymai žemės savininkams, valstybės ar savivaldybės žemės patikėtiniams, fiziniams ar juridiniams asmenis ir (ar) organizacijoms, naudotojams būtų mažinami. Įstatymo projektu taikant naują, konkrečiais įvardintais atvejais siūlomą taikyti viešo informavimo modelį, viešinant informaciją asmens, dėl kurio veiklos buvo nustatytos mažinamos teritorijos ar suvaržymai, o kai tokio nėra – teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto organizatorius arba įstatymų ar ministro (pagal pavestas valdymo sritis) įgaliota institucija ir savivaldybės, kurios teritorijoje nustatyta šiame įstatyme nurodyta teritorija, ir Vyriausybės, įstatymų ar Vyriausybės įgaliotos institucijos, priėmusios sprendimą nustatyti šiame įstatyme nurodytą teritoriją (kai šiame įstatyme nurodytų teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas tvirtina Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota institucija), interneto svetainėje – užtikrinama, kad tokiais atvejais, kai jau vyksta nustatytų teritorijų suvaržymų ar ribojimų pokytis, jo kaštai neturėtų neigiamos įtakos ir nebūtų perkeliami visiems tokį pokytį įgyvendinančio juridinio asmens klientams per tarifus, pokyčių įgyvendinimo metu. Taikant Įstatymo projektu siūlomą tvarką, kainuotų tik apsaugos zonų įregistravimas: ESO atveju – 1 mln. Eur, LITGRID AB atveju – 100 tūkst. Eur, o informavimas būtų prilyginamas viešam tokios informacijos paskelbimui viešoje erdvėje. Taigi būtų sutaupyta lėšų: ESO atveju – 3,9 mln. Eur, LITGRID AB atveju – 412 tūkst. Eur.

6. Galima priimto Įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ar korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymo projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektu proporcingai sumažinant apsaugos zonomis nustatytus suvaržymus, numatomas teigiamas poveikis verslo sąlygoms ir jo plėtrai, kadangi bus sudarytos palankesnės sąlygos verslui ir jo plėtrai šalia esamos elektros tinklų infrastruktūros, atlaisvinami žemės ūkio ir miškininkystės žemės plotai.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams, prisideda prie racionalaus žemės naudojimo bei infrastruktūros plėtros tikslų įgyvendinimo bei atitinka Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas dėl tarpinstituciniu bendradarbiavimu grįstų, ilgalaikę naudą kuriančių sprendimų įgyvendinimo, racionalaus išteklių panaudojimo kompleksinių sprendinių, kuriančių ilgalaikę naudą žemės ir miško savininkams, valdytojams ir naudotojams.

Pakeitimai tiesiogiai prisideda prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos tikslų – skatinti žaliąją transformaciją, mažinti biurokratinę naštą piliečiams. Racionalus žemės išteklių naudojimas mažėjant oro linijų apsaugos zonoms atveria papildomas galimybes tvariam žemės ūkiui ir miškininkystei, biologinės įvairovės išsaugojimui.

9. Įstatymo projekto inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Įstatymo projekte įvedama nauja sąvoka bei patikslintos jau įtvirtintų sąvokų apibrėžtys. Nauja sąvoka registruota Lietuvos Respublikos terminų banke ir suderinta su Valstybine lietuvių kalbos komisija Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisės posėdyje.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymo projektui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Įstatymo projektu iš esmės nustatomas ūkio subjektams ir žemės savininkams palankesnis teisinis reguliavimas: mažinamos elektros tinklų apsaugos zonos, siaurinama absoliučiai draudžiamų veiklų apimtis ir dalis veiklų leidžiama atlikti gavus elektros tinklų savininko ar valdytojo pritarimą, todėl numatoma taikyti Teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalyje nustatytą išimtį ir Įstatymo įsigaliojimo datą nustatyti – 2027 m. sausio 1 d.

Įstatymo projekte pateiktas siūlymas atsisakyti išimties, kuri leidžia vandens transporto priemonės valdytojui (laivavedžiui) plaukti po oro linija pačiam įvertinus faktinį laisvą vandens transporto priemonės aukštį ir saugų atstumą iki oro linijos, prisiimant atsakomybę už tokį sprendimą ir nesikreipti į elektros tinklų operatorių dėl pritarimo leisti plaukti oro linijų apsaugos zonoje vandens transporto priemonėms, kai jų aukštis nuo vandens transporto priemonės grimzlės lygio vandens paviršiuje iki aukščiausio jos taško yra didesnis už elektros tinklų operatoriaus vandens lygio ženkle nurodytą laisvą aukštį, keičia ir nustato naują ūkio subjektų veiklos teisinį reguliavimą. Todėl vadovaujantis Teisėkūros pagrindų

įstatymo 20 straipsnio 4 dalimi, šios nuostatos įsigaliojimo datą numatoma nustatyti 2027 m. gegužės 1 dieną.

Priėmus Įstatymo projektą, iki 2026 m. gruodžio 31 d energetikos ministro įsakymu turės būti pakeisti šie teisės aktai:

– Elektros tinklų, magistralinių dujotiekių ir naftotiekių (produktotiekių), skirstomųjų dujotiekių, šilumos perdavimo tinklų apsaugos zonų, magistralinių dujotiekių vietovės klasių teritorijų planų rengimo (nerengiant teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto) ir tvirtinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 1-339 „Dėl Elektros tinklų, magistralinių dujotiekių ir naftotiekių (produktotiekių), skirstomųjų dujotiekių, šilumos perdavimo tinklų apsaugos zonų, magistralinių dujotiekių vietovės klasių teritorijų planų rengimo (nerengiant teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto) ir tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

– Elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 1-309 „Dėl Elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklių patvirtinimo“.

Šių teisės aktų nėra tikslinga priimti 3 mėnesiais anksčiau nei nustatomas Įstatymo įsigaliojimas, nes apsaugos zonų planų rengėjai šiuo metu yra žinioje apie numatomus atlikti pakeitimus, todėl ankstesnis įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimas ir įsigaliojimas tinkamam apsaugos zonų planų rengimui ir patvirtinimui įtakos neturės.

13. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti Įstatymo projekto įgyvendinimas

Įstatymo projekto įgyvendinimas biudžeto lėšų nepareikalaus.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Siekiant įvertinti, ar šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas tam tikrais atvejais nenustato neproporcingų žemės naudojimo ribojimų, Energetikos ministerijos, Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos ir elektros energijos perdavimo sistemos bei skirstomųjų tinklų operatoriaus bendru sutarimu buvo pasitelkti ekspertai ir atlikta ekspertinė lyginamoji penkių Europos valstybių elektros perdavimo ir skirstymo tinklų apsaugos zonų dydžių bei jose draudžiamų ir leidžiamų veiklų analizė, atsižvelgiant į įvairių tipų infrastruktūrą, sistemiškai įvertinant ir Lietuvos elektros tinklų apsaugos zonų mažinimo galimybes ir su tuo susijusias rizikas.

Reglamentavimo pokyčius siekiant formuoti ir grįsti objektyvių duomenų pagrindu, LEI atliko specializuotą studiją, vertinant apsaugos zonų optimizavimo galimybes, įskaitant saugių atstumų užtikrinimą. Įstatymo projektas parengtas, įvertinus atliktos studijos rezultatus, išvadas ir rekomendacijas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: *„Elektros tinklų apsaugos zonos“.*

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

_____